

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1198

Vragen van de leden **Van der Molen** (CDA) en **Van der Graaf** (ChristenUnie) aan de Ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Defensie over de *televisie-uitzending «Liever dood dan vermist»* (ingezonden 18 januari 2018).

Antwoord van Minister **Ollongren** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), mede namens de Minister van Defensie en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 16 februari 2018).

Vraag 1

Hebt u kennisgenomen van de televisie-uitzending «Liever dood dan vermist»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Onderkent u de wens van nabestaanden dat geallieerde piloten en bemanningsleden die in de Tweede Wereldoorlog om het leven zijn gekomen een officieel graf krijgen? Zo ja, op welke wijze draagt u eraan bij dat die wens zoveel mogelijk gehonoreerd wordt?

Antwoord 2

Net als de nabestaanden die in de uitzending aan bod komen en zoals namens het kabinet onlangs aan uw Kamer is geschreven in verband met de verdwijning van gezonken oorlogsschepen in de Javazee², vinden ook wij dat omgekomen militairen een respectvolle laatste rustplaats verdienen. De emotie die nabestaanden erbij hebben als zij het gevoel hebben dat dat niet het geval is, begrijpen wij. Omdat het niet realistisch is alle vliegtuigwrakken te bergen, zal in veel gevallen niet meer mogelijk zijn dan het betonen van piëteit met de gevallen en nabestaanden door de vliegtuigwrakken als oorlogsgraf met een in het recht beschermde status als plek van herinnering onberoerd te laten. Willen nabestaanden een verzoek indienen om tot berging

¹ Omroep MAX, NPO2, 15 januari 2018

² Kamerstuk 32 156, nr. 85, Onderzoek verdwijning gezonken oorlogsschepen Javazee, verzonden 25 januari 2018.

over te gaan, dan kan dit bij de gemeente waar het wrak zich bevindt worden ingediend. Gemeenten zijn bevoegd hier besluiten over te nemen en kunnen bij een eventuele berging in aanmerking komen voor een bijdrage in de kosten van 70%. Daarnaast zal het Rijk eventuele verzoeken tot een aanvullende bijdrage uit het gemeentefonds welwillend tegemoet treden, mits sprake is van een berging van een vliegtuigwrak waarin zich (vermoedelijk) stoffelijke resten bevinden. Het Rijk wil verder een bijdrage leveren aan de harmonisering van het gemeentelijk beleid. In dat verband heeft het Rijk een werkgroep in het leven geroepen gericht op het ontwikkelen van een afwegingskader op basis waarvan gemeenten kunnen beslissen of zij overgaan tot berging.

Vraag 3

Voor hoeveel vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog op Nederlandse bodem is een bergingsverzoek afgewezen?

Antwoord 3

Daar heeft de rijksoverheid geen overzicht van. Gemeenten die een berging overwegen dienen hierover weliswaar advies te vragen aan het Ministerie van Defensie, maar dat biedt geen landsdekkend overzicht. Gemeenten kunnen namelijk al in een eerder stadium besluiten niet tot berging over te willen gaan waardoor het niet tot een adviesverzoek aan het Ministerie van Defensie komt.

Vraag 4, 5

Deelt u de mening, dat berging van een vliegtuigwrak uit de Tweede Wereldoorlog niet afhankelijk behoort te zijn van de gemeente waar het wrak zich bevindt?

Vindt u het wenselijk, dat de Circulaire Vliegtuigberging door gemeenten verschillend geïnterpreteerd wordt?

Antwoord 4, 5

De Circulaire Vliegtuigberging schetst alleen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende overheden. De beslissing om al of niet tot berging over te gaan blijft een lokale afweging. Hiermee hebben gemeentebesturen een zekere vrijheid om deze afweging te maken. Dit verklaart de mogelijkheid dat gemeenten op een verschillende manier omgaan met het bergen van oorlogswrakken. Om de eenduidigheid in het beleid te bevorderen wordt onder coördinatie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) momenteel gewerkt aan een advies over de ontwikkeling van een afwegingskader voor gemeenten (zie ook antwoord op vraag 8).

Vraag 6

Welke factoren vormen naar uw mening voor gemeenten een belemmering om tot berging van vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog over te gaan?

Antwoord 6

Uit het eerdere dossieronderzoek en een enquête (zie Kamerstuk 32 156, nr. 78) is gebleken dat gemeenten die na een positief bergingsadvies niet tot berging overgaan dat vooral doen omdat de aanleiding wegvalt. Voorbeelden zijn: de veiligheid van de inwoners blijkt op grond van het bergingsadvies niet in het geding of de gebiedsontwikkeling vindt geen doorgang. Voor een kleine minderheid waren de kosten (mede) aanleiding om van berging af te zien. De resultaten van het dossieronderzoek en de enquête gaven onvoldoende aanleiding om te veronderstellen dat de kosten een stelselmatige belemmering vormen om tot berging over te gaan. Wij beseffen dat er zich desondanks situaties kunnen voordoen waarin de financiering van de berging van een vliegtuigwrak uit de Tweede Wereldoorlog met daarin (vermoedelijk) stoffelijke resten een obstakel vormt. In die gevallen zal het Rijk binnen de financieringsregeling van het gemeentefonds een eventueel verzoek tot een aanvullende bijdrage welwillend bezien.

Vraag 7

Bent u bereid maatregelen te nemen om gemeenten te stimuleren vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog te bergen?

Antwoord 7

Hoofdregel is dat vliegtuigwrakken die zich onder de grond dan wel op de rivier- of zeebodem bevinden door de rijksoverheid conform internationale verdragen worden beschouwd als oorlogsgraf en daarom in beginsel onberoerd worden gelaten. Er kunnen redenen zijn voor gemeenten om toch een berging te overwegen. Het Rijk is bereid een bijdrage te leveren aan het harmoniseren van het gemeentelijk beleid in die situaties. Het te ontwikkelen afwegingskader op basis waarvan gemeenten kunnen beslissen of zij overgaan tot berging past in dat kader (zie ook antwoord op vraag 8). Daarnaast is bij het antwoord op vraag 2 toegezegd eventuele verzoeken tot een aanvullende bijdrage uit het gemeentefonds welwillend tegemoet te treden, mits sprake is van een berging van een vliegtuigwrak waarin zich (vermoedelijk) stoffelijke resten bevinden.

Vraag 8

Waarom is de beslisboom die gemeenten faciliteert in de afweging bij een bergingsverzoek, zoals toegezegd door uw ambtsvoorganger bij brief van 23 december 2016 (Kamerstuk 32 156, nr. 78), nog niet gereed?

Antwoord 8

Sinds de zomer van 2017 werkt een werkgroep onder coördinatie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan een advies over de wijze waarop een kenniscentrum en een afwegingskader gestalte kunnen krijgen. Uw Kamer is hierover op 23 december 2017 door de Minister van BZK geïnformeerd (zie Kamerstuk 32 156, nr. 78). In de werkgroep trekken gemeenten, brancheorganisaties en betrokken departementen samen op. Vanwege de veelheid aan betrokken partijen en de complexiteit van de thematiek, is het lastig om in korte tijd een breed gedragen afwegingskader te ontwikkelen. De voorkeur wordt gegeven aan een zorgvuldig proces.

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van het lid Van Haga (VVD), ingezonden 18 januari 2018 (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2017–2018, nr. 1199).